Ett tekniskt museum

Svenska Teknologföreningens jubileumstanke år 1911

Av TORSTEN ALTHIN

Huvuddragen av det femton år långa förspelet till Tekniska Museet i Stockholm skildras av Torsten Althin, 1920–1923 amanuens vid industrihistoriska avdelningen av Jubileumsutställningen i Göteborg 1923, intendent och museidirektör vid Tekniska Museet 15 januari 1924–31 juli 1962.

Under en studieresa på kontinenten år 1907 besökte en nybliven svensk civilingenjör Das Deutsche Museum von Meisterwerken der Naturwissenschaft und Technik in München. Redan då, efter endast fyra års arbete, hade högst betydande samlingar av instrument, modeller, maskiner och annat av historiskt värde strömmat in till museets provisoriska lokaler och blivit utställda till allmänt beskådande. Allt antydde att Deutsches Museum skulle kunna växa ut till något i sitt slag enastående och föredömligt. Den svenske besökaren var en av de många som blev entusiasmerad.

I närvaro av topparna inom tysk vetenskap, teknik och industri samt representanter för 48 lokalavdelningar av Verein Deutscher Ingenieure (VDI) och dessutom under protektorat av Prinz Ludwig av Bayern hade med pomp och ståt fattats beslut om museets grundande den 29 maj 1903. *En enda man* var museiprojektets idégivare. Det var OSKAR von MILLER, född i München 1855, Tysklands store pionjär för elektrisk kraftförsörjning, uppslagsrik kommissarie för många tekniska utställningar, en dynamisk entusiast som ingen kunde säga nej till, inte ens Kaiser Wilhelm II, när Oskar von Miller begärde att till museisamlingarna få donerad den första undervattensbåten (U 1), för åskådlighetens skull genomskuren. Inte minst VDI slöt upp kring museitanken. Ett samarbete mellan museet och föreningen inleddes. Det har nu oavbrutet pågått under sjuttio år.

Impulsen till museiprojektet hade Oskar von Miller fått när han som ung ingenjör besökte världens äldsta ännu existerande tekniska museum, Conservatoire national des arts et métiers i Paris, grundat under franska revolutionen, men med anor från mitten av 1660-talet. Ännu mer fångad av tanken på en tysk motsvarighet blev för honom besök på Science Museum, South Kensington i London, dåtidens största och mest innehållsrika, som börjat verksamheten år 1857. Även om Oskar von Miller fick uppslaget till Deutsches Museum utomlands är det uppenbart, att han satt sin personliga prägel på detta museums innehåll och utformning ända från början och till sista dagen av sitt liv den 9 april 1934. Högst belåten hade han under årens lopp fått bevittna, att hans skapelse givit impulser till inrättande av tekniska museer i de europeiska industriländerna och även i Förenta Staterna.

Den unge svensken, som vid sitt besök i München blev så intresserad att han insåg, att något liknande Deutsches Museum borde finnas i

ingenjörslandet Sverige, var RICHARD SMEDBERG, väg- och vattenbyggare år 1903 från Kungl. Tekniska Högskolan. I sinom tid tog han ett initiativ och framträdde med förslag, som kom att bli av största betydelse för att detta skulle förverkligas. Väsentliga händelser under det 15 år långa förspelet till Tekniska Museet i Stockholm skall skildras i det följande.

Inom Svenska Teknologföreningen tillsattes år 1909 en kommitté för att planera föreningens femtioårsjubileum två år senare. Då hade också 250 år förflutit sedan Christopher Polhem föddes, vilket i god tid framhållits av Gustaf Sellergren, professor i mekanisk teknologi vid Kungl. Tekniska Högskolan. Det var naturligt att kommittén fann det lämpligt att även celebrera detta. Därtill kom, att efter sammanslagning med Ingeniörsföreningen år 1890 hade Teknologföreningen fortsatt att belöna "utmärkta tekniska originalafhandlingar" med en guldmedalj "af 8:e storleken med Christopher Polhems bild". Medaljen instiftades av Ingeniörsföreningen år 1876. Följaktligen föreslog jubileumskommittén bland annat två åtgärder — att låta utarbeta en biografi över Polhem samt att bekosta och uppsätta ett epitafium i Maria Magdalena kyrka i Stockholm, där Polhems grav funnits men förstörts vid en förödande brand år 1759. Dessa förslag antogs av föreningen. De genomfördes på ett föredömligt sätt under jubileumsåret 1911. Den hittills enda verkliga biografien över Polhem utgavs, och ett epitafium kom på sin plats i kyrkan.

Innan dess kom emellertid ett oväntat inslag, som även det har en viss anknytning till Christopher Polhem.

Vid Teknologföreningens fjärde allmänna årsmöte den 17 och 18 mars 1910 framträdde Richard Smedberg den första mötesdagen med ett föredrag, rubricerat *Bör och kan ett svenskt tekniskt museum upprättas?* Det är antagligt, att den mångsidigt intresserade Smedberg kände till att Polhem efter sin tvååriga utländska resa 1694—1696 tagit initiativet till Laboratorium Mechanicum, en kombination av innovationscentrum och teknisk undervisningsanstalt. Institutionens växlande öden under Polhems tid och efter hans död skall inte följas här. Det må vara nog att påminna om att Laboratorium Mechanicum, senare förenat med Kongl. Modellkammaren med dess 300 mekaniska modeller och maskiner, var ett slags tekniskt museum i Stockholm under 1700-talets slut. Det besöktes och prisades inte minst av ut-

länningar, som ansåg att det var enastående i sitt slag. I den 1779 tryckta förteckningen över samlingarna säger Modellkammarens föreståndare, Modellören Jonas Norberg, att han stod gärna *Allmänheten til behaglig tjenst.* Det gjorde förvisso även de märkliga samlingarna på det sätt som varje tekniskt museum och dettas föreståndare skall göra.

Vid tiden för Richard Smedbergs föredrag fanns resterna av Modellkammarens föremål på vinden till Kungl. Tekniska Högskolans byggnad vid Drottninggatan 95, där de av utrymmesbrist förvarades och "icke kunna beskådas annat än någon gång i förbifarten af några telefonreparatörer eller någon sotare, som hafva sin väg där förbi", som högskolans rektor C. J. Magnell drastiskt beskrev situationen. En del modeller användes dock ännu i undervisningen.

I Teknisk Tidskrift finns manuskriptet återgivet i dess helhet, liksom de stenografiskt upptagna diskussionsinläggen från de mest intresserade åhörarna. Med den grundlighet, som var så utmärkande för allt vad Richard Smedberg framförde i tal eller skrift under sitt verksamma liv, hade han i "sitt principförslag" granskat och tagit ställning till praktiskt taget alla de frågor och problem som fortfarande hör samman med ett tekniskt museum. Allt detta skall inte refereras. Uppmärksammas bör följande passus, som nu är särskilt aktuell. Richard Smedberg framhöll: "Ett dylikt museums verksamhet borde emellertid icke begränsas till endast ett insamlande och systematiskt ordnande af materialet med hänsyn framför allt till den samtida teknikens behof, ty detta innebure ett dåligt tillgodogörande af skatterna. De personer, som skulle leda museets utveckling, måste nödvändigtvis ägna sig åt teknisk-industriell historieforskning i vidsträcktaste bemärkelse för att kunna fullfölja sin uppgift, ett arbete, som skulle komma till uttryck i afhandlingar och föreläsningar".

Som en sammanfattning av sitt förslag om åtgärder för ett tekniskt museum uttalade Richard Smedberg sin förhoppning, att detta skulle bli *Svenska Teknologföreningens Jubileumstanke.*

Av diskussionsinläggen efter föredraget kan utläsas, att alla ivrade för det framförda förslaget och ansåg att föredragshållaren kommit med "ett ord i rättan tid". Några av de närvarande lärarna vid Tekniska Högskolan med rektor Magnell i spetsen talade för att museet borde anknytas till högskolan med dennas historiska samlingar. Högskolans undervisning skulle just då omorganiseras, och förhoppningar fanns att en första etapp av högskolans nya byggnader skulle

komma till utförande och förläggas norr om Valhallavägen. Där skulle utrymme för ett museum kunna påräknas.

Löjtnanten VVK Wolmar Fellenius, några månader senare professor i vattenbyggnadslära vid högskolan, kom med ett i många avseenden märkligt inlägg. Han yttrade, att då inrättandet av ett tekniskt museum "står i ett visst samband med inrättandet af ett annat slags teknisk institution, hvarå jag sedan någon tid haft mina tankar riktade, så vill jag redan nu — ehuru i ofullständigt skick — framlägga tanken på inrättandet af en *teknisk akademi* eller motsvarande institution". Det torde vara första gången tanken på en ingenjörsakademi offentligen framförts. Fellenius utvecklade sin framsynta idé vidare och betraktade som helt naturligt "att den tekniska akademien skulle handhafva det tekniska museet". Så blev ju också förhållandet sedan världens första ingenjörsvetenskapsakademi grundats nio år senare.

De flesta diskussionsinläggen cirkulerade kring museets finansiering, samlingsområdets begränsning, lokaler och andra sådana frågor som ständigt har varit och alltjämt är förenade med ett museum av vilket slag det vara må.

Den omedelbara följden av föredraget blev, att Teknologföreningen tillsatte en museikommitté, som i sin tur uppdrog åt Richard Smedberg att genom enkäter undersöka förutsättningarna för ett tekniskt museum. Sedan de 142 inkomna svaren från statliga och kommunala myndigheter, tekniska och andra föreningar, enskilda företag samt privatpersoner systematiskt bearbetats av Richard Smedberg, kunde han i skrivelse den 10 maj 1911 meddela museikommittén resultatet. I tryck upptar hans utredning inte mindre än åtta spalter i Teknisk Tidskrift (20 maj 1911). Säkert drog Richard Smedberg en lättnadens suck; alla tillfrågade önskade museets tillkomst, de flesta hade kommit med direkta förslag eller givit anvisningar på var lämpliga historiska föremål, arkivalier, porträtt m. m. kunde finnas. En lång lista med förslag till de vetenskapsmän, uppfinnare och andra ingenjörskonstens stormän, vilka borde med porträtt hedras i en minnessal, finns medtagen i utredningen.

I fråga om museets status hade olika förslag kommit fram. Två gick ut på en anslutning till en teknisk akademi; fem föreslog "självständig statsinstitution"; inte mindre än 13 förslag föredrog tillfällig eller permanent anslutning till Tekniska Högskolan. Lika många förslagställare ansåg, att en museiförening med offentligt understöd vore den bästa lösningen.

Redan efter Smedbergs föredrag ett år tidigare hade diskuterats museets förläggning till Stockholm eller Göteborg. Att några röster då höjts till förmån för Göteborg berodde på att man kände till de generösa donationer som där gjorts för kulturinstitutioner och därför kunde hoppas att det viktigaste av allt, medel för en museibyggnad, skulle kunna lättare påräknas i Göteborg än i Stockholm.

I korthet sagt — slutresultatet av den omsorgsfullt genomförda och i sammanfattningen innehållsrika utredningen pekade i rätt riktning. Utsikterna för ett svenskt tekniskt museum föreföll vara goda. Visserligen existerade vad man kallade "konkurrerande museer", det vill säga museer och museisamlingar främst inom kommunikationstekniken — järnvägar, post, telefon och telegraf — men ett framtida samarbete med dessa förutsattes.

Några åtgärder för att föra museifrågan vidare tycks inte ha vidtagits efter Teknologföreningens ståtliga jubileumsfirande. Föreningen arbetade då bland annat med förberedelser för civilingenjörernas och arkitekternas avdelning på Baltiska Utställningen i Malmö 1914.

Museiidén hade emellertid slagit rot utanför Stockholm. Sålunda planerade Norrköpings Polytekniska Förening ett museum för de industrigrenar som särskilt karakteriserade Östergötland, ett projekt som dock inte fullföljdes. Den för hantverkets pånyttfödelse ivrigt arbetande Konsul C. J. F. Ljunggren skapade ett förnämligt yrkesmuseum vid Tekniska Skolan i Kristianstad. Civilingenjören Bertil Traneus, som då bodde i den staden, uppmärksammade detta och pläderade i Teknisk Tidskrift i oktober 1913 för att Teknologföreningen skulle taga upp frågan om ett allmänt tekniskt museum. På redaktionens anmodan svarade Richard Smedberg helt kort, att material från Baltiska Utställningen möjligen skulle kunna bli en början till ett museum. Han tillade dock pessimistiskt, att om så skulle kunna ske "måste 100 000 kronor anskaffas, men donationer inom den tekniska världen äro tyvärr så sällsynta, att förhoppningarna äro små". Mellan raderna kan utläsas, att Richard Smedberg var besviken över att museifrågan kommit att förpuppas.

I Norge hade man haft större framgång. Redan åren omkring 1900 hade planer på ett museum tagits upp, förts vidare av de båda norska ingenjörsföreningarna och insamling av föremål hade börjat, om ock i blygsam skala. Under Norges jubileumsår och i viss mån i anslutning till den då arrangerade stora utställningen stiftades den 13 juli 1914 Foreningen Norsk Teknisk Museum vid ett konstituerande samman-

Norsk Tekniske Museum 1914

träde i Universitetets aula i Kristiania. Trots svårigheter under det första världskriget kunde museiarbetet börja.

I Danmark handlade man ännu snabbare. Efter ett års utredningsarbete grundades Danmarks Tekniske Museum den 29 november 1911 av Industriforeningen i København. Arbetet sattes omedelbart igång och redan efterföljande år kunde en "Historisk Belysningsutstilling" visas i föreningens lokaler. Skandinaviens första tekniska museum hade förts från planer till verklighet.

Sverige hade kommit på efterkälken. Världskriget bröt abrupt Baltiska Utställningen i augusti 1914. Teknologföreningens planer lades på is liksom så många andra projekt under de följande åren.

Det skulle dröja till i februari 1919 innan ett andra betydelsefullt initiativ togs i museifrågan. Denna gång var det civilingenjören RAGNAR R:son SCHLYTER, som i en skrivelse vände sig till Teknologföreningen. Han hade arbetat i Tyskland och vid besök på Deutsches Museum inspirerats till sitt initiativ.

Snabbt tillsatte då Teknologföreningen en ny museikommitté med den svenska bergshistoriska forskningens nestor, grundaren av Bergslagets Museum i Falun 1894 och senare bruksmuseet på Laxå, den nära sextioårige bruksdisponenten Carl Sahlin som kommitténs ordförande. Valet var förvisso riktigt. Carl Sahlin var den ende som hade personlig erfarenhet av vad det innebar att samla teknikhistoriska föremål och att beskriva dem i tal och skrift för att sprida kännedom om vad historiska föremål, arkivhandlingar, muntliga uppteckningar har att förtälja om ingenjörskonst och industri i gången tid. I den nya kommittén, i vilken Richard Smedberg inte var med, blev Ragnar Schlyter sekreterare.

Den 18 november 1919 var kommittén färdig att i en skrivelse till Teknologföreningens styrelse avge ett yttrande och att komma med direkta förslag. Givetvis hänvisades till Richard Smedbergs föredrag och utredning nio år tidigare. Motiveringarna för önskvärdheten och behovet av ett ifrågasatt museum var i stort sett desamma.

Det viktigaste kommittén diskuterat och tagit ställning till var frågan om ett tekniskt museums organisationsform. Det ansågs uteslutet, att statsmakterna skulle kunna förmås att anslå medel till en ny museiinstitution. Vanskligt syntes vara att bilda en ny förening, som skulle kunna skaffa medel och bringa museiplanen till utförande. Teknologföreningen kunde inte med hänsyn såväl till organisation och arbetssätt som ekonomi komma i fråga som huvudman.

Ett direkt positivt förslag lades då fram med en formulering, som gör det troligt att det författats av Carl Sahlin. Förslaget, som har direkt anknytning till Wolmar Fellenius' yttrande 1910, blev så avgörande för framtiden att det bör citeras. "Långt mera ägnad att omhändertaga och lyckligen genomföra den uppkomna planen synes den nybildade Ingeniörsvetenskapsakademien vara. Både på grund av sitt allmänna ändamål och sin organisation torde akademien kunna lösa uppgiften på ett mera tillfredsställande sätt än någon annan institution, som kan i detta sammanhang ifrågakomma. Akademiens redan från början förvärvade goda ställning gentemot industrien och ingenjörskåren gör också enligt vår mening att akademien, om den upptager museifrågan till lösning, kan såsom knappast någon annan påräkna tillmötesgående och hjälp från alla de kretsar, dit akademien måste vända sig för museiplanens realiserande."

Här må inskjutas, att akademien grundats mindre än en månad före det att museikommitténs yttrande avgavs. Carl Sahlin blev ledamot av akademien först 1921.

Teknologföreningens styrelse tog fasta på kommitténs yttrande. I en skrivelse av den 12 januari 1920 riktade styrelsen en vädjan till Ingeniörsvetenskapsakademien att "skyndsammast vidtaga förberedande åtgärder, som för ändamålet kunna finnas ändamålsenliga".

Därmed hade museifrågan kommit in i ett helt nytt läge. Akademiens främste tillskyndare och direktör under tjugo år, Kommerserådet Axel F. Enström, ville alltid först själv penetrera förslag för att förr eller senare ordna samarbete mellan akademien och andra samfund och institutioner, som kunde hjälpa till att föra vidare de projekt som var lämpliga att tagas upp av akademien. Därigenom kom akademien att under årens lopp stå fadder till många projekt, men delade oftast fadderskapet med andra.

De åtgärder som akademien så småningom kom att vidtaga för ett tekniskt museum i Stockholm påverkades i många avseenden av aktivt handlande i Göteborg. Därför skall detta först skildras.

Sedan Jubileumsutställningen i Göteborg öppnats med stora festligheter den 8 maj 1923, fann utställningsbesökarna, att vårt folks arbete och liv genom sekler skildrats i en helt ny utställningsform och med ett polyhistoriskt innehåll som aldrig tillförne. En vandring genom paviljonger och byggnadskomplex på denna den mest genomarbetade

och vackraste utställningen i Sverige blev en vandring genom sekler. De pedagogiskt ordnade kulturhistoriska avdelningarna för arkeologi, hantverk, industri, fiske, handel, sjöfart, allmoge, de högre ståndens, kyrklig och profan konst samt konsthantverk gav en instruktiv översikt från stenålderns dagar till utställningsåret och även utblickar mot framtiden.

Av de kulturhistoriska avdelningarna hade den industrihistoriska fått den största golvytan till förfogande, ca 3 000 m². Efter ett knappt fyraårigt intensivt insamlingsarbete visades för besökarna de många genom lån, gåva eller köp sammanbragta modellerna, maskinerna och verktygen, bilderna m. m. av teknikhistoriskt och industrihistoriskt innehåll och värde från de flesta industrigrenar som fanns eller funnits i västra Sverige, Småland och delar av Bergslagen.

Förklarligt nog uppskattade ingenjörer och industrimän liksom kulturhistoriker vad de fick beskåda. Sedan åren kring sekelskiftet 1900 hade nämligen intresset för teknikhistoria, särskilt bergshanteringens historia, vuxit fram och blivit befäst. Detta hade tagit sig uttryck i artiklar i tekniska tidskrifter, i gedigna monografier över industriföretag och genom smärre teknikhistoriska föremålssamlingar. Gemene man av alla åldrar upptäckte på utställningen 1923, att ingenjörskonsten och industrien har en lång och fascinerande historia. Följden blev bland annat att den industrihistoriska utställningens salar med därtill hörande "järngruva" hade den högsta besökssiffran av de kulturhistoriska avdelningarna; omkring 130 000 besökare på knappt fyra månader. I Göteborg visades i handling att förutsättningar för att åstadkomma ett allmänt tekniskt museum borde finnas inom räckhåll.

Två banbrytande museimän hade tidigt dragit upp riktlinjer för utställningens kulturhistoriska avdelningar. Det var chefen för Röhsska Konstslöjdmuseet i Göteborg, Axel Nilsson, och amanuensen vid Nordiska Museet i Stockholm Sigurd Erixon. De hade i sin plan tagit med även en avdelning för industrihistoria, därför att de klart insett att tiden var mogen för att på ett mera allsidigt sätt än förut inrikta museal verksamhet på detta ämnesområde även i industrilandet Sverige.

Utställningssommaren 1923 var fylld av händelser av betydelse för ett tekniskt museums framtid. En del av dem skall här beröras.

Avdelningen för industrihistoria studerades givetvis särskilt noga av de i museifrågan agerande inom Ingeniörsvetenskapsakademien,

Axel F. Enström, Carl Sahlin med flera, dock utan att något yppades om akademiens planer. Professorn i läran om förbränningsmotorer vid Tekniska Högskolan, Edvard Hubendick, publicerade i Teknisk Tidskrift en utförlig och väl illustrerad artikel om den industrihistoriska avdelningens innehåll och allmänna uppläggning. Hans slutkommentar löd: "Den av många intresserade sedan åratal närda tanken att kunna få till stånd ett tekniskt museum, har av Göteborgsutställningen förverkligats såsom genom ett trollslag."

Över huvud taget fick avdelningen en anmärkningsvärt stor publicitet i fackpress, dagstidningar och veckotidskrifter av alla slag.

Deutsches Museums skapare, Oskar von Miller, åtföljd av Bayerns inrikesminister Schweyer, uttalade vid sitt utställningsbesök, att ett svenskt tekniskt museum måste snarast komma till stånd, men tillade "kopiera aldrig Deutsches Museum", ett råd som togs ad notam. Hans skriftliga, entusiastiska sammanfattning om sina intryck av de hantverkshistoriska och industrihistoriska avdelningarna publicerades senare i översättning i Göteborgs Handels- och Sjöfarts-Tidning.

Det myckna som sades och skrevs om den industrihistoriska avdelningen var i många fall inriktat på frågan om vad som skulle hända med de stora samlingarna och även med den korttidsanställda personalen, när Jubileumsutställningen för alltid slagit igen portarna. Några bestämda planer för detta hade aldrig utformats.

Förespråkare fanns för en permanentning av avdelningarna för hantverk och industri i Göteborg, antingen som fristående museer eller som delar av Göteborgs Historiska Museum. Göteborgaren, vetenskapsmannen och industrimannen Fil. Dr Gustaf Ekman, som var ordförande i utställningskommittén för industrihistoria och tillika preses i Ingeniörsvetenskapsakademien, var inte främmande för dessa förslag. Intresse fanns inom Tekniska Samfundet och i vida kretsar i Göteborg.

När den regniga sommaren 1923 led mot sitt slut och därmed även utställningen, konstaterades att Jubileumsutställningen skulle komma att gå med en avsevärd förlust, hur stor kunde dock inte då uppskattas. Utsikterna att genomföra nya kostbara museiprojekt minskades och framtiden tedde sig dyster för en del av dem som arbetat med de historiska samlingarna.

Under september månad blossade upp en starkt lokalpatriotiskt färgad strid i dagstidningarna i Göteborg och Stockholm. I tidningsspalterna, ofta på ledarplats, gällde det såväl samlingarnas framtida

bevarande som hemvist för ett blivande tekniskt museum med eller utan de industrihistoriska samlingarna som grund. I Göteborg kunde man åberopa förstfödslorätt. I Stockholm hänvisade man till de initiativ som tagits av Teknologföreningen ända från 1910 samt till att Ingeniörsvetenskapsakademien tagit upp museifrågan på sitt arbetsprogram.

I anslutning till ett föredrag inför akademien framhöll museikommitténs ordförande, Carl Sahlin, som ett starkt argument, att ett tekniskt museum nödvändigtvis måste ha nära tillgång till de stora vetenskapliga biblioteken och de centrala arkiven i huvudstaden. Stockholm vore den rätta platsen för ett "tekniskt centralmuseum eller riksmuseum", om ett sådant skulle kunna fylla alla sina uppgifter i framtiden.

I tidningarna böljade striden fram och tillbaka. Många som tog till orda vid intervjuer hade endast en vag uppfattning om vad det innebär att starta ett nytt museum, det kan nu femtio år senare konstateras.

Den för Göteborgs stad besvärliga ekonomiska situation, som uppkommit genom att utställningar gått med stor förlust, och den publicitet som ägnats museifrågan under lång tid påskyndade otvivelaktigt akademiens åtgärder i museifrågan. En framställning ingavs om medgivande för akademien att få anordna ett penninglotteri i två dragningar "för upprättande av ett tekniskt-industriellt museum". Inom parentes sagt, detta beviljades inte. Ej heller hade akademien framgång med att få medverkan från Stockholm stad med provisoriska lokaler för ett museum. Staden hade inte något som helst intresse för nya museer.

Efter långt övervägande hade akademidirektören tagit kontakt med Svenska Teknologföreningen, Sveriges Industriförbund och Svenska Uppfinnareföreningen. Dessa var villiga att tillsamman med akademien bilda en samarbetsdelegation för att genomföra museiplanerna. Senare skulle dessa fadderorganisationers delegerade komma att fungera som museistyrelse.

Carl Sahlin skisserade i en utförlig promemoria ett tekniskt museums allmänna innehåll och samlingsområden. Denna kom att delvis bli vägledande i fortsättningen.

Under den tid akademiens museikommitté arbetat på sitt museiprojekt hade Jubileumsutställningen tillsatt en kommitté med Landshövding Oscar von Sydow som ordförande för att dryfta möjligheterna att sörja för de hantverks- och industrihistoriska samlingarnas

framtid i Göteborg. Frågan kom upp även i stadsfullmäktige, och utsikterna att få disponera medel från den Renströmska fonden undersöktes. Resultatet av alla överläggningar blev sådant att tanken på ett tekniskt museum måste överges.

I slutet av utställningsåret 1923 började därför de teknikhistoriska föremål som lånats till utställningen att återsändas till ägarna. Därmed splittrades ett stort material över stora delar av landet. Skänkta eller köpta föremål av litet format packades i lådor, och de på samma sätt förvärvade stora maskinerna demonterades i de iskalla och efter hand allt mer ödsliga utställningshallarna. Allt som allt rörde det sig om ungefär 3 000 teknikhistoriska föremål, en del utan motstycke i vårt land.

Sekreterare i kommittén för industrihistoria under fyra år var professorn i kemi vid Chalmers Tekniska Institut, Gösta Bodman, författare till ett flertal industrimonografier och varmt intresserad av museiprojektet. Han övertog mot specificerat kvitto alla de föremål som skulle komma att stanna på utställningsområdet. Senare överfördes dessa föremål till vad som kallades "halvpermanenta konsthallen" vid Götaplatsen. För vården av de magasinerade värdefulla samlingarna svarade Göteborgs Historiska Museum under många år. Än i dag efter ett halvt sekel finns samlingarna kvar i samma lokaler och utgör en betydande del av Industrimuseet i Göteborg.

Samtidigt som ridån gick ned i Göteborg och förspelet till ett tekniskt museum var slut, agerade akademien i Stockholm. Vid akademisammanträde den 6 december 1923 lämnade verkställande direktören meddelande om bildandet av samarbetsdelegationen för genomförande av planen på ett tekniskt museum. Från enskilt håll hade lämnats en donation på 15 000 kr, som ställts till museikommitténs förfogande. Enligt protokollet "hade åtgärder vidtagits för träffande av avtal med amanuensen T. Althin om hans anställande som ledare av insamlingsarbetet för tekniska museet". Med amanuensen, som 1920—1923 varit ledare för arbetet vid Göteborgsutställningens industrihistoriska avdelning, skedde förhandlingarna brevledes, och snabbt träffades en överenskommelse på mycket lösa grunder.

Detta ledde till att utan ceremonier och klubbat beslut kunde arbetet börja tisdagen den 15 januari 1924 för att i Ingeniörsvetenskapsakademiens hägn förverkliga vad Richard Smedberg femton år tidigare kallat *Svenska Teknologföreningens Jubileumstanke.*